

HET AFRIKAANSE WERK VAN A. M. LUYT,

□ □ □ □ DOOR A. C. BOUMAN □ □ □ □

DE reis naar een ver, vreemd land, door een ervaren man, toegerust met zijn gereedschap, wil zijn: een verkennings-, zo mogelijk: een veroveringstocht. De werkman, met spade of hamer en z'n twee handen, gaat zich zijn plaats onder de zon veroveren, in de dagelijkse strijd om het bestaan. Deze verovering kan moeilijk vallen, dikwels wordt ze door gunstige omstandigheden een vanzelfsprekendheid. Het gereedschap van de geest, fijner van maaksel, eist behoedzamer hantering. De erkenning door de tijdgenoot is bovendien overal in min of meerdere mate gebonden aan het oordeel over de persoon van de kunstenaar. Zuid-Afrika nu is een maagdelijk land, met grote onbewerkte gronden, die wachten op de veroverende en scheppende blik van de kunstenaar. Wanneer deze komt met een eigen kijk op de dingen, een eigen scheppingsvorm, die afwijkt van de inheemse, dan moet niet slechts de nieuwe wereld van verschijningen veroverd worden voor de eigen kunst, maar ook het publiek zal zich moeten gewennen aan de nieuwe boodschap.

Waaraan zou Luyt, naar Afrika komend in April 1921, het Afrikaanse leven moeten toetsen? Leerling is hij geweest, gedurende zes jaren, van Frits Jansen in de Haagse Akademie. Daarna heeft hij een jaar gewerkt in Parijs, onder Jean Paul Laurens, die als figuurschilder met sterke decoratieve ontplooiing veel invloed op zijn stijl heeft uitgeoefend. Zijn neiging tot het decoratieve en zijn kunnen op dit gebied hadden hem in Holland belangrijke opdrachten bezorgd; zeer bekend is zijn reeks tekeningen voor de historische optocht in 1913, waaraan hij twee volle jaren heeft gewerkt, en die, door de directeur Van Gelder aangevraagd, bewaard worden in het gemeente-museum in Den Haag. Maar toch weerspreekt deze neiging tot het decoratieve geenszins zijn belijdenis in de kunst, de belijdenis van de grote Haagse schilderschool: te zijn van eigen bodem. Ook de goede decoratieve kunst wordt in haar innerlike spanning sterk bepaald door de aanraking en het samenleven met de wereld om haar heen. Ze is als 't ware de strakke synthese van veel intimiteit. Wil een decoratief werk niet zielloos worden, dan moet de intimiteit der dingen vooraf verworven zijn.

Het viel mij op, de eerste maanden van 1921, in Stellenbosch, het „Mekka der Afrikaners”, dat Luyt slechts langzaam zijn tekengerei ter hand nam; af en toe een krabbel, meer kreeg ik niet te zien. Was het een lichte teleurstelling om in het universiteitsdorp zo weinig confraters aan te treffen, of moesten de ogen langzaam wennen aan het